

STRUČNÝ PŘEHLED DĚJIN PROTESTANTISMU V TĚŠÍNSKÉM SLEZSKU V DATECH

1

15.—16. století

• Na Těšínsko pronikaly myšlenky české (husitské) reformace, ale výrazněji se neprosadily. To se podařilo až reformaci německé (luterské), která se již před polovinou 16. století začala na Těšínsko postupně šířit, až ho prakticky zcela ovládla.

1568

• Těšínský kníže Václav III. vydal tzv. *Řád církevní*, kterým upravil zejména bohoslužebný život rodící se luterské církve. Vdova po knížeti Kateřina Sidonie vydala roku 1584 rozšířenou verzi tohoto řádu v německém jazyce; upravila v ní i školskou a organizační problematiku církve.

1587

• Adam Šafgoč z Kynastu vydal pro bílské panství náboženské privilegium, zaručující do budoucna zachování augsburského vyznání.

1592

• V Těšíně se narodil Jiří Třanovský, zvaný „*slovanský Luther*“, autor zpěvníku *Cithara sanctorum*, který byl v evangelických sborech na Těšínsku užíván až do druhé poloviny 19. století a ve většině evangelických sborů na Slovensku až do roku 1992.

1609

• Těšínský kníže Adam Václav konvertoval ke katolické víře; na Těšínsku začalo období protireformace.

1654

• Po smrti poslední těšínské kněžny Alžběty Lukrecie (1653) uzavřela z císařského rozkazu tzv. náboženská komise všechny dosud fungující evangelické kostely na Těšínsku a pastory vypudila.

1709

• Na základě tzv. exekučního recesu k altranstädtské smlouvě byla v Těšíně povolena výstavba jednoho z tzv. kostelů milosti. Těšínský kostel milosti nesl název „*Ježíšův kostel*“. Vedle kostela byla založena škola.

1709–1730

• Období pietistického probuzení na Těšínsku; došlo k oživení a zvroucnění evangelické zbožnosti, Ježíšův kostel byl hojně navštěvován i tajnými evangelíky z Moravy, kteří později uprchli do Saska na statky hraběte Zinzendorfa, kde založili Ochranov (Herrnhut) a obnovili Jednotu bratrskou. Mezi čelné představitele těšínského pietismu patřili Johann Adam Steinmetz, Jan Muthmann, Samuel Ludwik Sassadius, Jiří Sarganek, Traugott Immanuel Jerichowči, Jan Liberda.

1749

• V Těšíně zahájila činnost evangelická konzistoř augsburského vyznání; tento formálně nejvyšší orgán těšínských luteránů tvořili převážně katolíci a konzistoř byla spíše nástrojem rekatolizace než církevní správy.

1782

• V Rakouském Slezsku byl vyhlášen Toleranční patent Josefa II., který umožnil evangelíkům zakládání nových modliteben a škol. V toleranční době byly na Těšínsku vystavěny modlitebny v Bílsku, Javoří, Visle, Bludovicích, Komorní Lhotce, Bystřici, Drahomyšli, Ustroni, Návsí, Holešově a Starém Bílsku.

1813

• V Těšíně vzniklo reorganizací evangelické školy teologické gymnázium, hojně navštěvované studenty z celé habsburské monarchie.

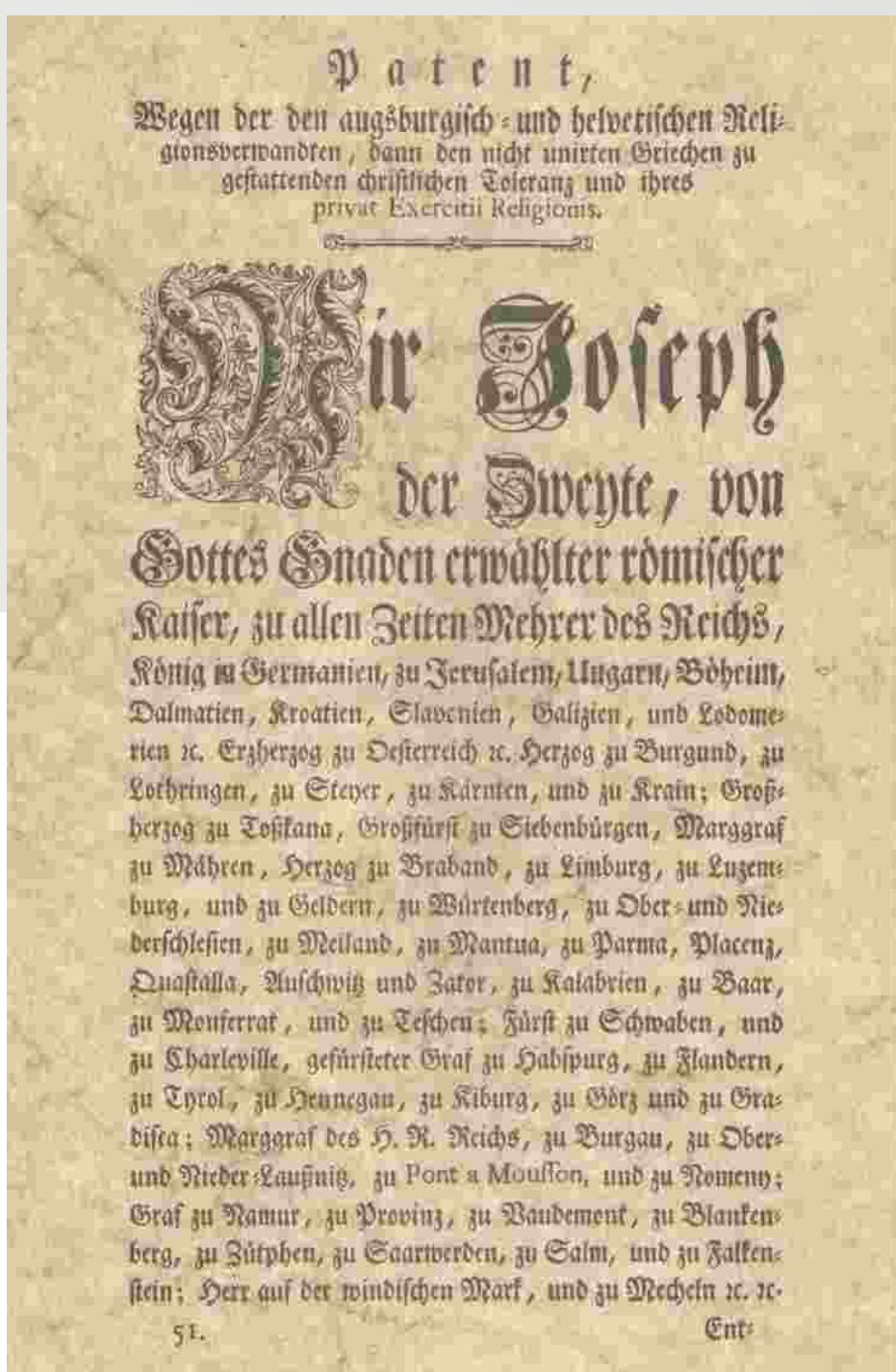
Jiří Třanovský

Zpěvník Cithara sanctorum, vydání z roku 1790

Ježíšův kostel v Těšíně

Toleranční patent

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1848–1849

- Revoluční léta přinesla evangelíkům občanské zrovnoprávnění s katolíky.

1861

- Císař František Josef I. vydal *Protestantský patent*, který upravil právo evangelických církví v neuherských zemích habsburské monarchie na samosprávu.

1865

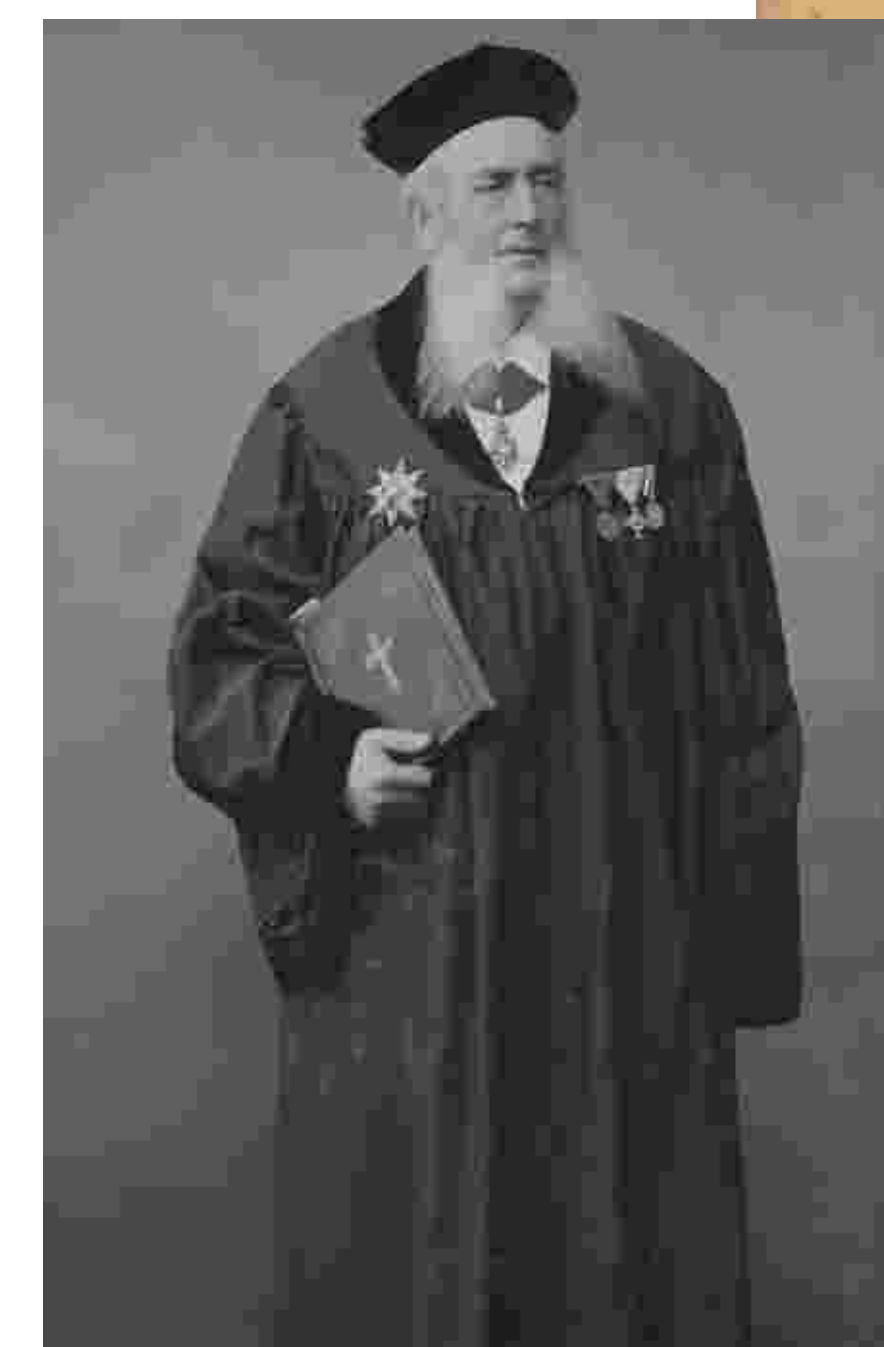
- Byl vydán Heczkův polský evangelický kancionál, který v bohoslužebném životě postupně nahradil Třanovského zpěvník *Cithara sanctorum*.

1875

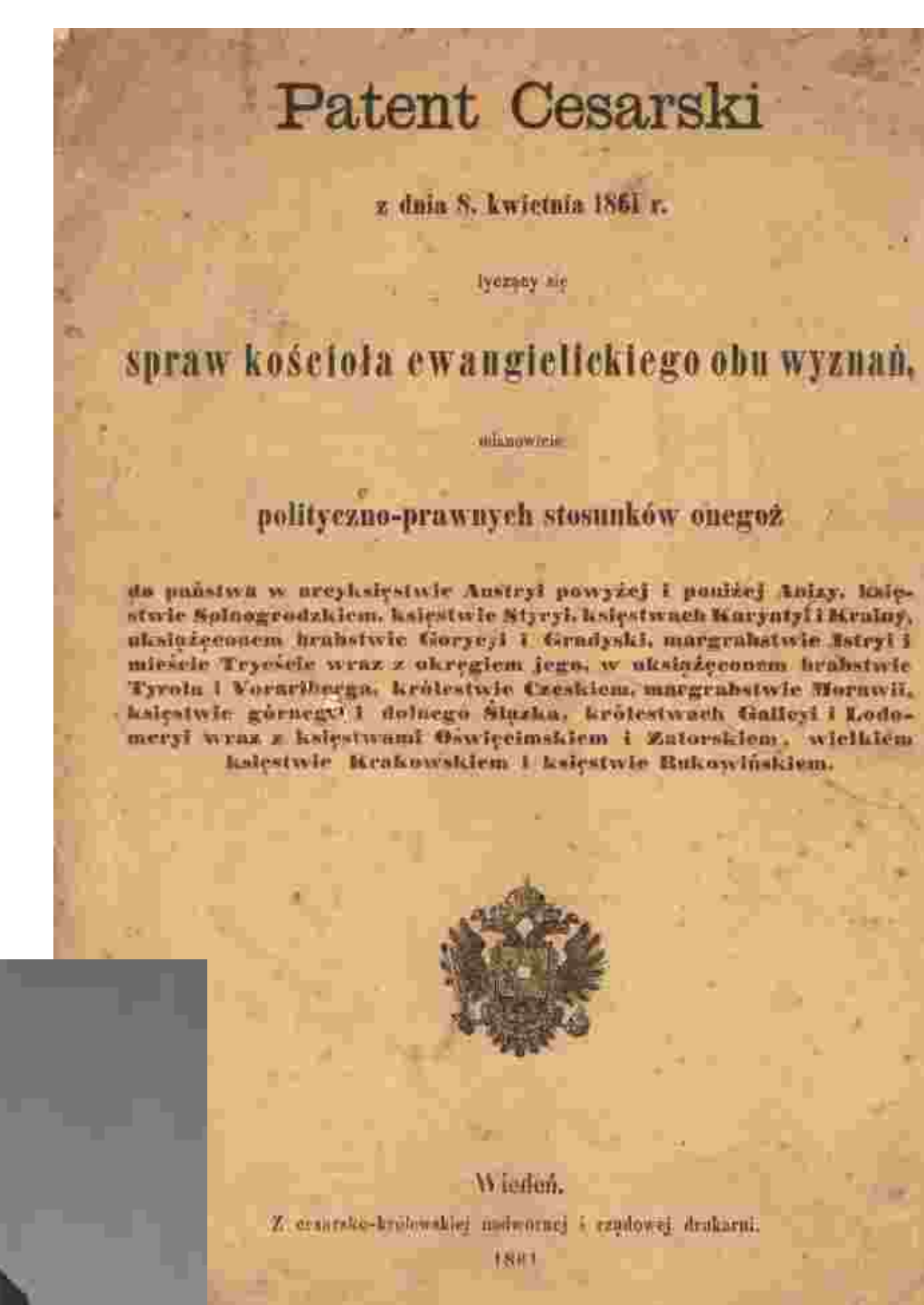
- Ve funkci prvního faráře evangelického sboru v Těšíně nahradil Leopolda Martina Otto farář (a pozdější superintendent) Theodor Karl Haase. Oba faráři patřili k nejvýznamnějším osobnostem těšínského protestantismu druhé poloviny 19. století. Zatímco Otto byl polským národním buditelem a konzervativním teologem, Haase se hlásil k teologickému i politickému liberalismu a podporoval germanizaci Slezska.

Farář Leopold Martin Otto

Farář Theodor Karl Haase

Protestantský patent

1888

- V Těšíně byla založena evangelická nemocnice (dnešní *Szpital Śląski*).

1893

- Farář Jan Pindór se zúčastnil jako evangelista světové výstavy v Chicagu. Z anglického jazykového prostředí přenesl na Těšínsko mnohé podněty pro pěstování probuzenecké evangelikální zbožnosti.

1899

- Z iniciativy Theodora Haase byl utvořen samostatný diakonický ústav „Slezský evangelický dům sester“ („Schlesische evangelisches Schwesternhaus“). Jeho sídlo bylo zpočátku v Těšíně a následně bylo přesunuto do Bílska.

1902

- V Třinci byl založen evangelický farní sbor.

1905

- „*Těšínský zázrak*“ - duchovní probuzení doprovázené sérií evangelizací a v červnu též mezinárodní konferencí představitelů probuzeneckých hnutí v Komorní Lhotce, které se mj. účastnili Friedrich Wilhelm Baedeker, Eva von Thiele-Winckler, Kristína Royová, Ján Roháček, Martin Urban, Paul Wißwede.
- Pastor Karol Kulisz vydal traktát charakterizující probuzenecké hnutí *Co chceme?* (Czego chcemy?).

Pastor Karol Kulisz

1906

- Založeno *Křesťanské společenství* v Těšíně mající formu spolku.
- Vyšlo první vydání zpěvníku *Harfa syońska*.

1908

- Pastor Karol Kulisz pronajal malý domek v Komorní Lhotce, který se stal útočištěm pro sirotky a lidi bez přístřeší. Počátky evangelické sociální služby na Těšínsku.

1910

- Vznikl letniční *Svaz pro rozhodné křesťanství* (*Bund für entschiedenes Christentum, Związek dla Stanowczego Chrześcijaństwa*).

Zpěvník *Harfa syońska*, vydání z roku 1906

Pastor Karol Kulisz se svými spolupracovníky a svěřenci před domkem Komorní Lhotce

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1913

- Evangelická církev zřídila domov pro sirotky v Třinci.

1917

- Výstavba domu nazvaného *Betezda* v Komorní Lhotce č. 68 na parcele, kterou zakoupilo *Sdružení evangelických žen* z Těšína pro sociální službu.

1918

- Konec první světové války, vznik Československa a Polska. Zůstávají nedořešené hranice rozděleného Těšínského Slezska.
- Přetváření Slezského seniorátu církve evangelické po zániku Rakousko-Uherska: poslední zasedání pastorální konference Slezského seniorátu církve evangelické v Rakousku (Moravská Ostrava, září 1918); vytvoření Slezského seniorátu podřízeného evangelicko-augsburské konzistoři v Polsku na schůzce svolané pastorem Franciszkem Michejdou (Těšín, 31. října 1918); seniorem zvolen pastor Franciszek Michejda (prosinec 1918).
- Vznik *Česko-bratrské církve evangelické* (Praha, prosinec 1918).

1919

- Vznik *Německé evangelické církve v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (Deutsch-Evangelische Kirche in Böhmen, Mähren und Schlesien)*—(Trnovany, 25. října 1919). Tato církev vytvořila ve Slezsku vlastní slezský seniorát, v jehož čele stál opavský senior pastor Martin Haase.

1920

- Rozdělení Těšínského Slezska rozhodnutím Rady velvyslanců 28. července 1920 mezi Polsko a Československo. Šest sborů slezského seniorátu (Bystřice, Bludovice, Komorní Lhotka, Návsí, Třinec, Orlová), podřízených Evangelicko-augsburské konzistoři ve Varšavě, se ocitlo na území Československého státu.
- Nařízení vlády ze dne 5. listopadu 1920 o administrativním připojení šesti farních sborů Těšínského Slezska ke Slezskému seniorátu Německé evangelické církve se sídlem v Opavě se seniorem Martinem Haase.
- Založeno německé *Křesťanské společenství* se sídlem v Českém Těšíně.

1921

- Mimořádný sjezd polských farních sborů za účasti seniora Martina Haase, kde bylo schváleno odpojení od Slezského seniorátu Německé evangelické církve, vytvoření samostatné církevní organizace *Polská církev evangelická augsburského vyznání v Československu*. Seniorem zvolen pastor Franciszek Michejda z Návsí, konseniorem Józef Folwartschny z Orlové, (Orlová, 12. ledna 1921).
- 12. února 1921 zemřel senior Franciszek Michejda, 26. září 1921 v Orlové seniorem zvolen Józef Folwartschny. Sídlo církve v Orlové.

1922

- Zasedání seniorátního shromáždění, na kterém byl přijat pozměněný název církve: *Augsburská církev evangelická ve východním Slezsku v Československu* a byla přijata základní a přechodná ustanovení církve (6. dubna 1922).

1923

- 24. května 1923 vláda Československé republiky schválila usnesením Ministerské rady *Základní a přechodná ustanovení Augsburské církve evangelické ve východním Slezsku v Československu*, (ve sbírce zákonů a nařízení uveřejněno 13. července 1923).

1924

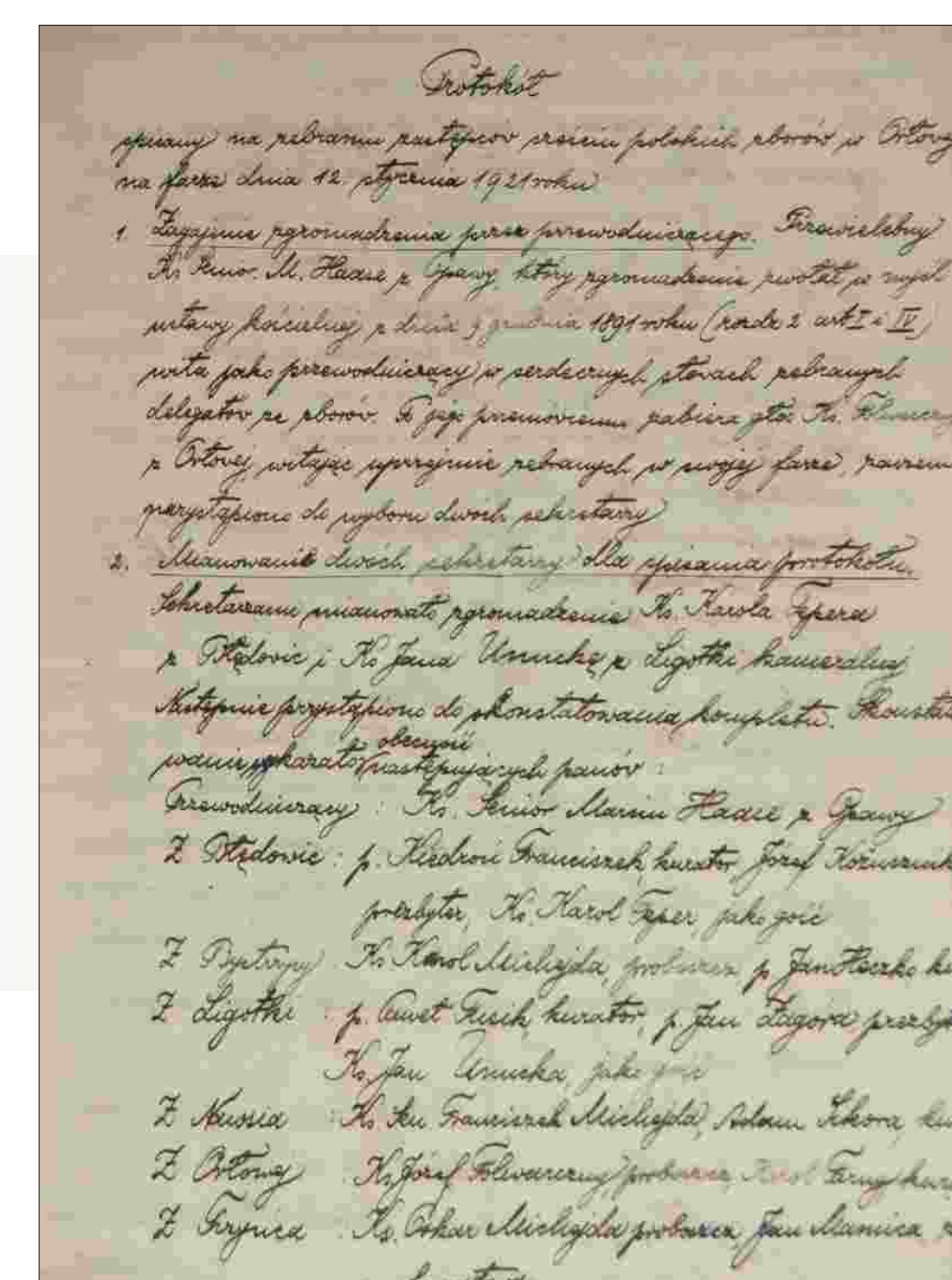
- V Oldřichovicích založen první evangelický misijní dechový orchestr.

Betezda

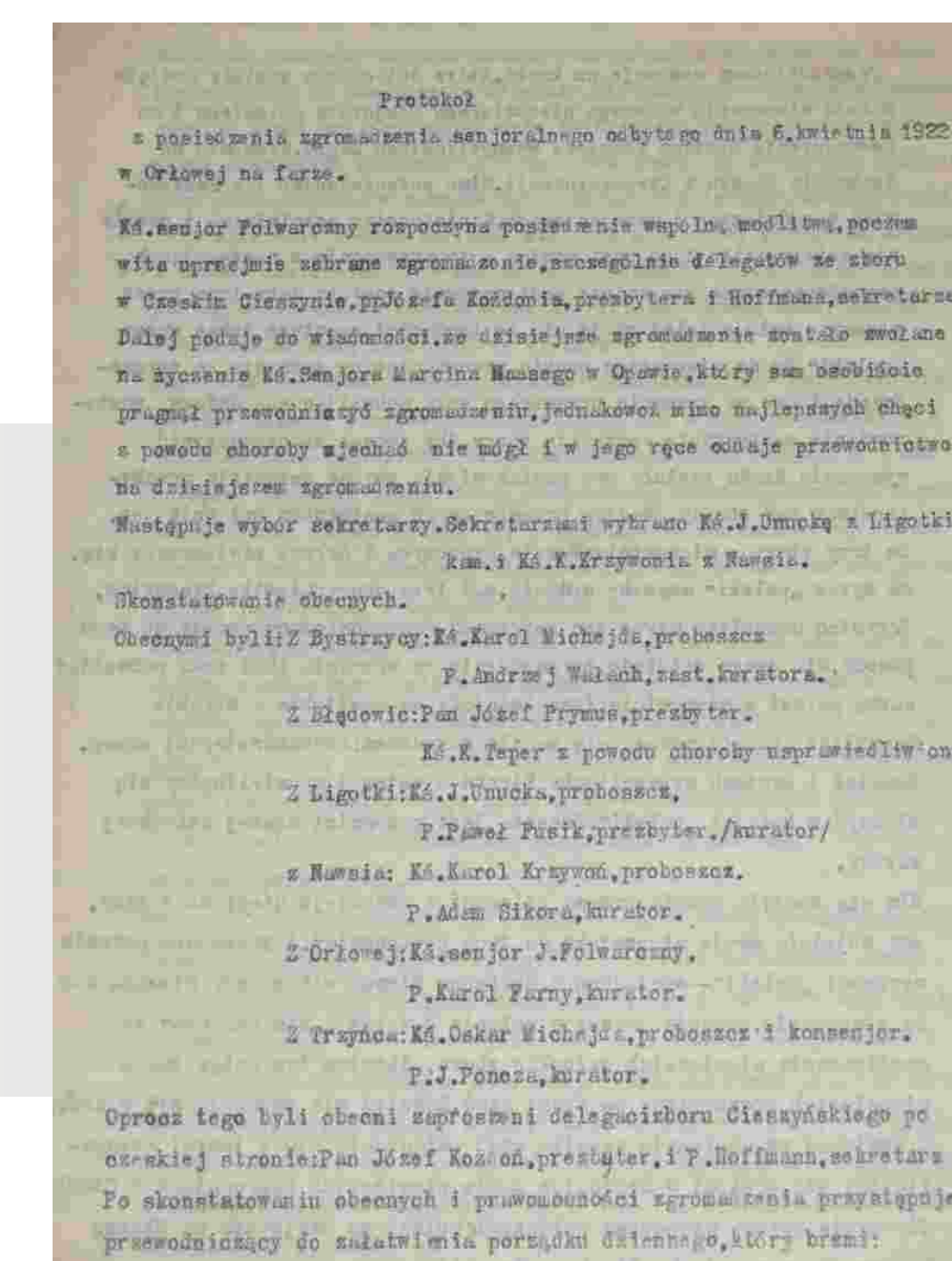
Senior Franciszek Michejda

Zápis z mimořádného sjezdu v Orlové

Senior Józef Folwartschny

Zápis ze seniorátního shromáždění v Orlové

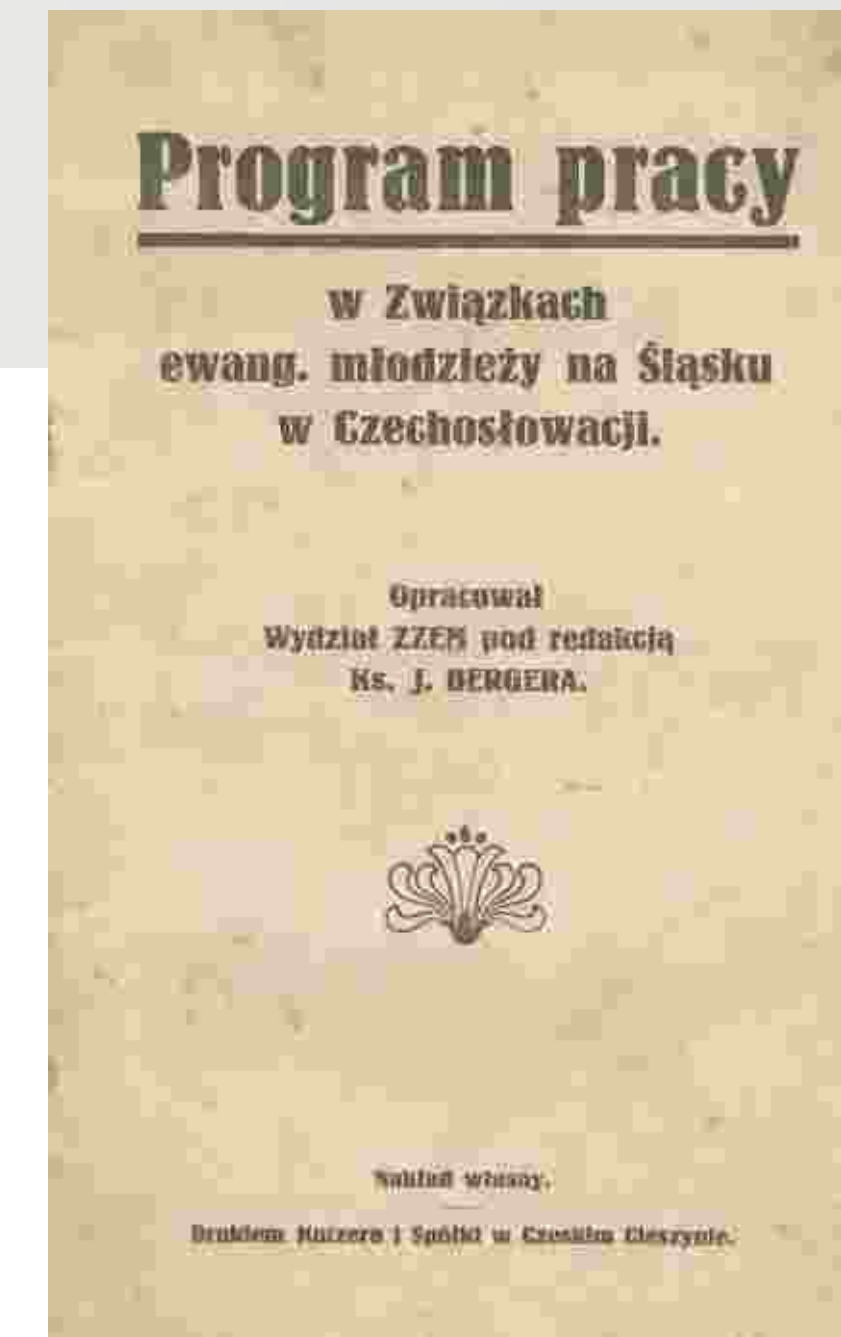
Dechový orchestr

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1925

- 1. ledna 1925 vyšlo první číslo týdeníku *Ewangelik - pismo tygodniowe, poświęcone sprawom religijnym, zborowym i społecznym ludu i Kościoła ewangelicko-augsburskiego na Śląsku Cieszyńskim w Republice Czeskosłowackiej*, (1925-1936, 1938).

Program činnosti Svazů evangelické mládeže

Týdeník Ewangelik

1926

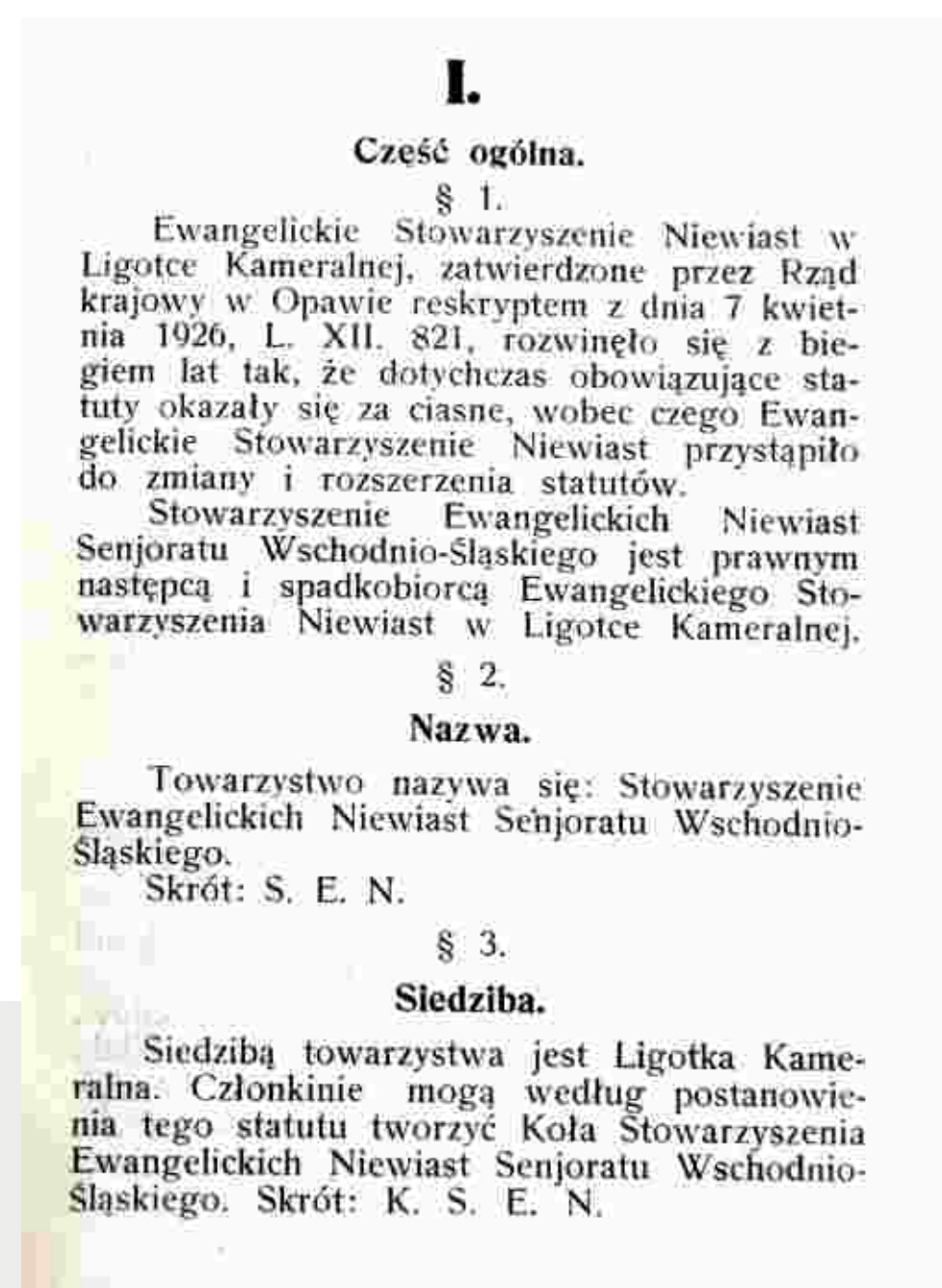
- Založeno *Zrzeszenie Związków Ewangelickiej Młodzieży (Sdružení svazů evangelické mládeže)* v Komorní Lhotce, které dbá na správnou výchovu mládeže, iniciuje pěvecká sdružení, amatérské divadelní kroužky. Sdružení pravidelně pořádalo sjezdy evangelické mládeže, v Orlové vybudovalo Dům mládeže.
- výstavba hospodářské budovy vedle Betezdy pro sociální službu (dnešní Betania).

1927

- Posvěcení nového kostela Německé evangelické církve v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v Českém Těšíně, Na Rozvoji (architekti Józef Koziel a Wilhelm Schön).
- 25. září 1927 zemřel senior Józef Folwartschny.
- Seniozem zvolen pastor Oskar Michejda.
- Obnova činnosti organizace „*Ewangelickie Stowarzyszenie Niewiast*“ (*Svaz evangelických žen*). Hlavním posláním svazu byla charitativní pomoc - péče o sirotčinec v Třinci, *Betezdu* a *Sareptu* (od 1937) v Komorní Lhotce.
- Založeno *Křesťanské společenství v československé části Těšínska* jakožto samostatný spolek.

Senior Oskar Michejda

Výňatek ze statutu Svazu evangelických žen

Dům mládeže v Orlové

1928

- Obnova činnosti *Towarzystwa Ewangelickiej Oświaty Ludowej (Společnost evangelické lidové osvěty)* v československé části Těšínského Slezska. Společnost byla založena v Těšíně v roce 1881 k šíření osvěty a náboženského přesvědčení.

1932

- Posvěcení nového kostela Augsburské církve evangelické v Českém Těšíně, Na Nivách (9. října 1932, architekt Edward Dawid).

1933

- Vychází první ročník evangelického kalendáře „*Nasz kalendarz ewangelicki*“.

1938

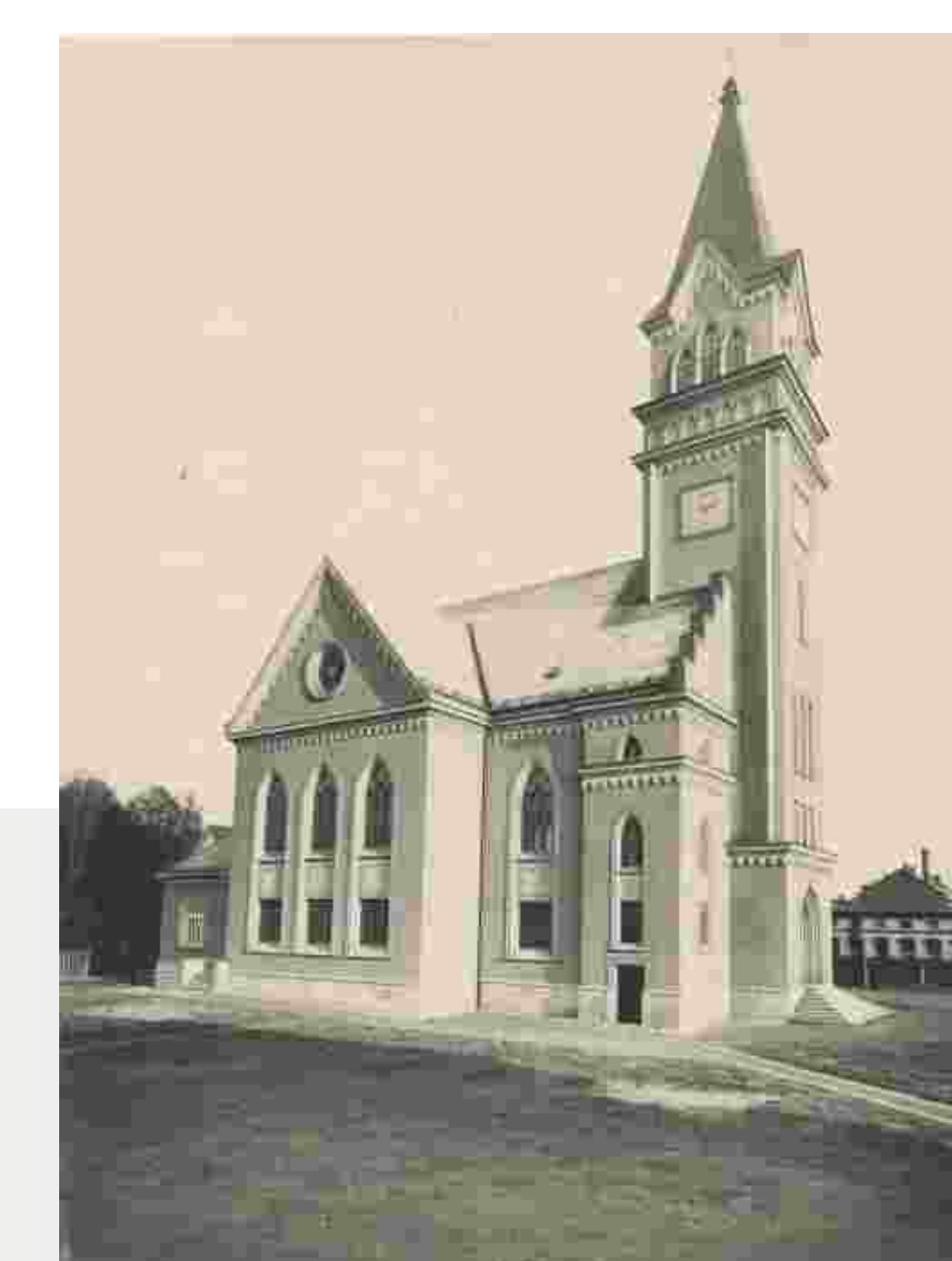
- Na podzim 1938 polská armáda obsadila část československého Těšínského Slezska. Zástupci augsburských sborů na synodálním shromáždění v Západním Těšíně dobrovolně podřídili své sbory varšavské konzistoři Evangelicko-augsburské církve v Polsku, (7. listopadu 1938, Sídlo seniorátu v Třinci).

1939

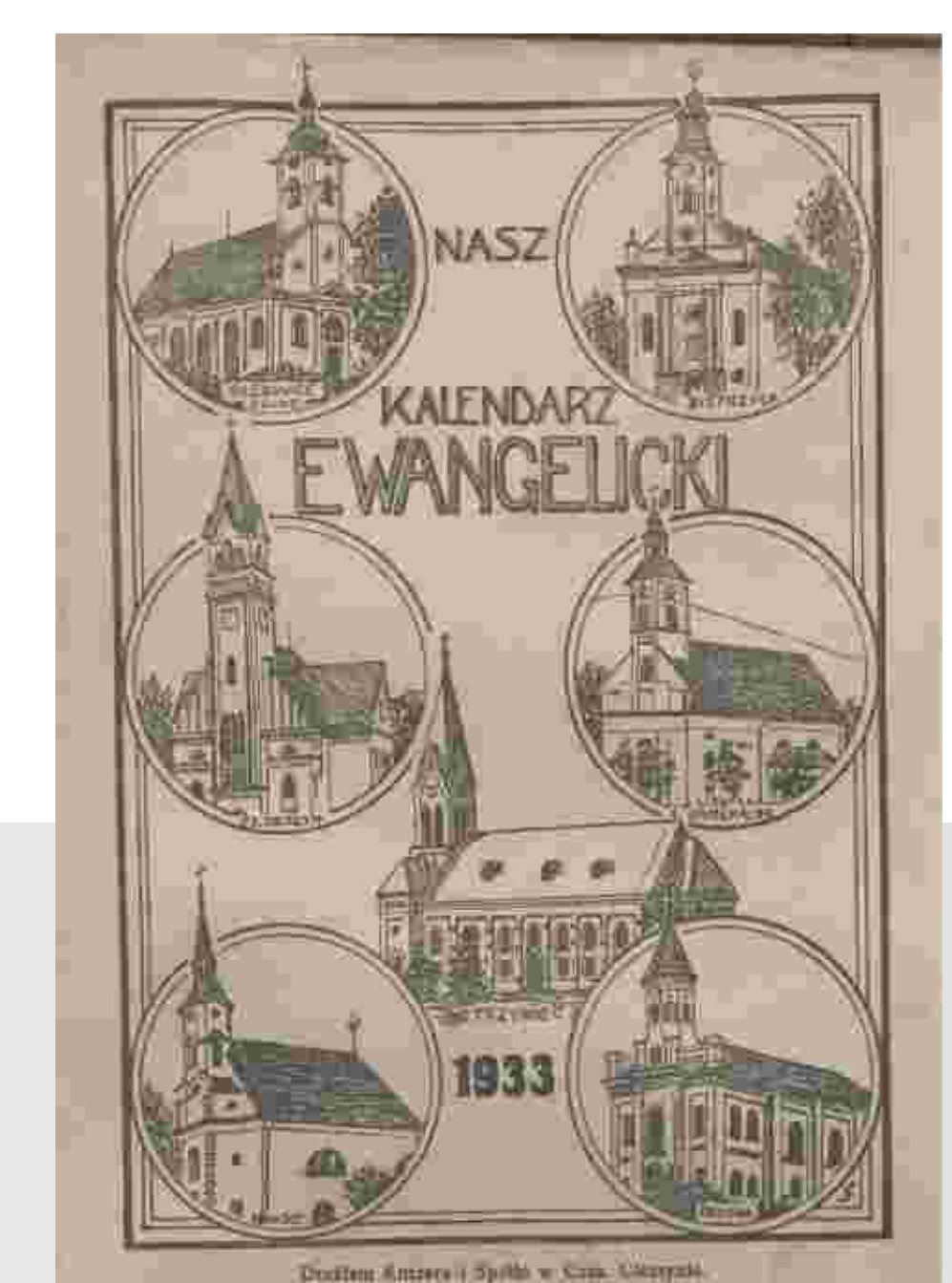
- Září 1939, vypuknutí druhé světové války, vkročení německých vojsk na Těšínsko. Zplnomocněncem pro Augsburskou církev evangelickou ve východním Slezsku jmenován Paul Zahradník (30. září 1939). Ihned po svém nástupu do funkce vydal zákaz duchovenské činnosti pastorům Józefu Bergerovi, Emanuelovi Tločkovi, Jerzemu Cymorkovi, Karolu Krzywoňovi a Janu Karpeckému.

1940

- Koncem roku 1939 a na jaře 1940 proběhlo zatčení pastorů Józefa Bergera, Józefa Fierly, Władysława Fierly, Franciszka Gnidy, Jana Karpeckého, Karola Kulisza, Karola Krzywonie, Oskara Michejdy, Pawła Romana, Adolfa Zmełtyho. Duchovní, kteří nebyli zatčeni, byli zbaveni práv v církvi. Do farních úřadů byli nasazeni němečtí pastoři.

Kostel Augsburské církve evangelické v Českém Těšíně

Evangelický kalendář na rok 1933

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1940

- Evangelické sbory na Těšínsku připojeny k slezské evangelické církevní provincii a podřízeny konzistoři ve Vratislavi (*Evangelisches Konsistorium für die Provinz Schlesien in Breslau*) jako církevní kraj Těšín, nad nímž vykonávala správu superintendentura v Těšíně. 30. června 1940 superintendentem jmenován Paul Zahradnik.
- Rozvázání stávajících presbyterstev, jmenováním sestavena nová. Zrušení všech spolků - církevních i charitativních. Jejich majetek konfiskován německými okupanty a posléze převeden na německé spolky.
- Zákaz konání polských bohoslužeb, nastolení německého charakteru církve, ničení polských tisků ve sborech, zničení celého nákladu Heczкова kancionálu, konají se tajné domácí bohoslužby evangelíků v mateřském jazyce.
- Perzekuce duchovních, v koncentračních táborech věznění faráři Józef Berger, Józef Fierla, Władysław Fierla, Oskar Michejda, Jan Karpecki, Karol Krzywoń, Paweł Nikodem, Paweł Roman. V koncentračních táborech zahynuli Adolf Zmełty (učitel náboženství v Českém Těšíně, † Dachau 29. dubna 1941), Franciszek Gnida (učitel náboženství v Bystřici, † Mauthausen 30. října 1941), Gustaw Ożana (učitel náboženství v Třinci, vězněn ve Vídni, zastřelen 1945) a další duchovní původem z Těšínského Slezska: Karol Kulisz (pastor v Komorní Lhotce, senior v Těšíně, † 8. května 1940 Buchenwald), Józef Mamica (pastor Dolní Bludovice, † 3. srpna 1940 Mauthausen), Karol Banszel (vikář v Orlové, vojenský kaplan ve Lvově, †1939 Katyň), Józef Nierostek (narozen Prostřední Suchá, pastor v Těšíně, †1943 Majdanek), Władysław Pawlas (narozen v Horní Suché, pastor ve Wiśle, †1940 Mauthausen).

1945

- Po válce se do služby v církvi vrací 18 duchovních.
- Slezská národní rada (SNR) se sídlem ve Slezské Ostravě jmenovala administrátorem augsburských sborů českobratrského faráře Alexandra Winklera z Frýdku, usnesení SNR zrušeno v srpnu 1945.
- Augsburské sbory se provizorně sdružily jako seniorát do podoby z roku 1923; sociální ústavy *Betezda* a *Sarepta* v Komorní Lhotce patřily pod správu seniorátu.
- Zánik německého *Křesťanského společenství* a obnova činnosti *Křesťanského společenství* v Československu.

1946

- Vladislav Santarius zvolen předsedou *Křesťanského společenství* v Československu.

1948

- Potvrzení právní existence Augsburgské církve evangelické ve východním Slezsku Ministerstvem školství a osvěty, 19. května 1948.
- Obnovení vydání *Evangelického kalendáře*; 1. srpna vychází první číslo církevního časopisu „*Přítel lidu - Przyjaciel Ludu*“. Týdeník vychází střídavě v českém a polském jazyce.

1950

- Synodální shromáždění Augsburgské evangelické církve ve východním Slezsku schválilo v červnu nové církevní předpisy (Zřízení a Vnitřní církevní předpisy) a zavedlo pro církev nový název *Slezská církev evangelická augsburského vyznání* (SCEAV). Do úřadu superintendenta církve byl zvolen Dr. Józef Berger.
- Počet sborů SCEAV vzrostl na 19, vznikly samostatné farní sbory v Albrecthicích, Gutech, Oldřichovicích, Suché (leden 1949), Hrádeku, Stonavě, Těrlicku, Třanovicích, Karviné, Fryštátu, Karviné Dolech, Ostravě. Sbory rozděleny do dvou seniorátů Ostravsko-karvinského a Českotěšínského.

1951

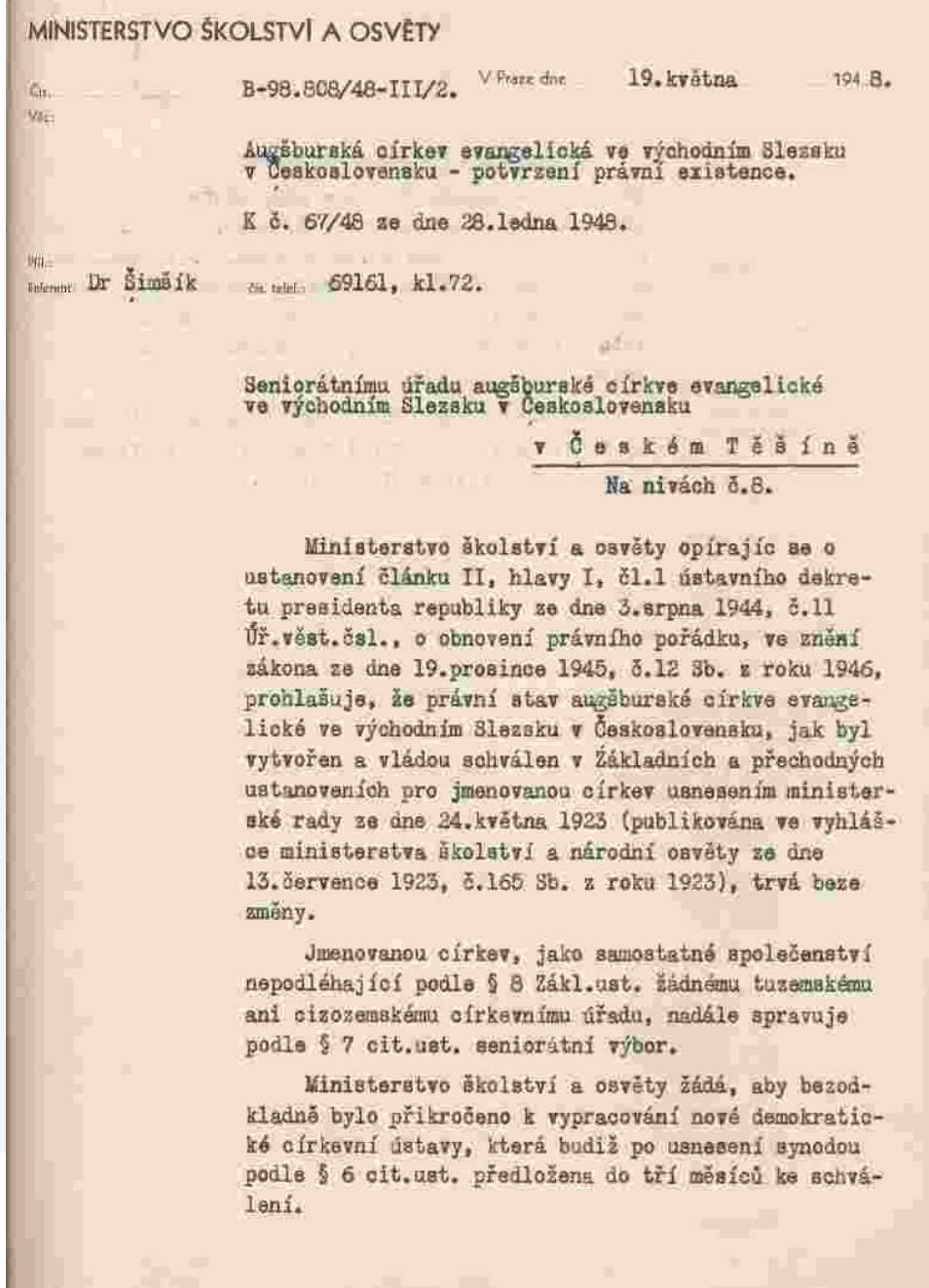
- 14. března 1951 Státní úřad pro věci církevní vyjádřil souhlas s ústavou SCEAV.
- Ze SCEAV vystoupili členové *Spolku rozhodných křesťanů* (rok založení 1910), kteří reprezentovali v církvi probuzeneckou zbožnost letničního charakteru, a připojili se k *Jednotě českobratrské* (pozdější Církvi bratrské), kde si podrželi určitou autonomii.

1952

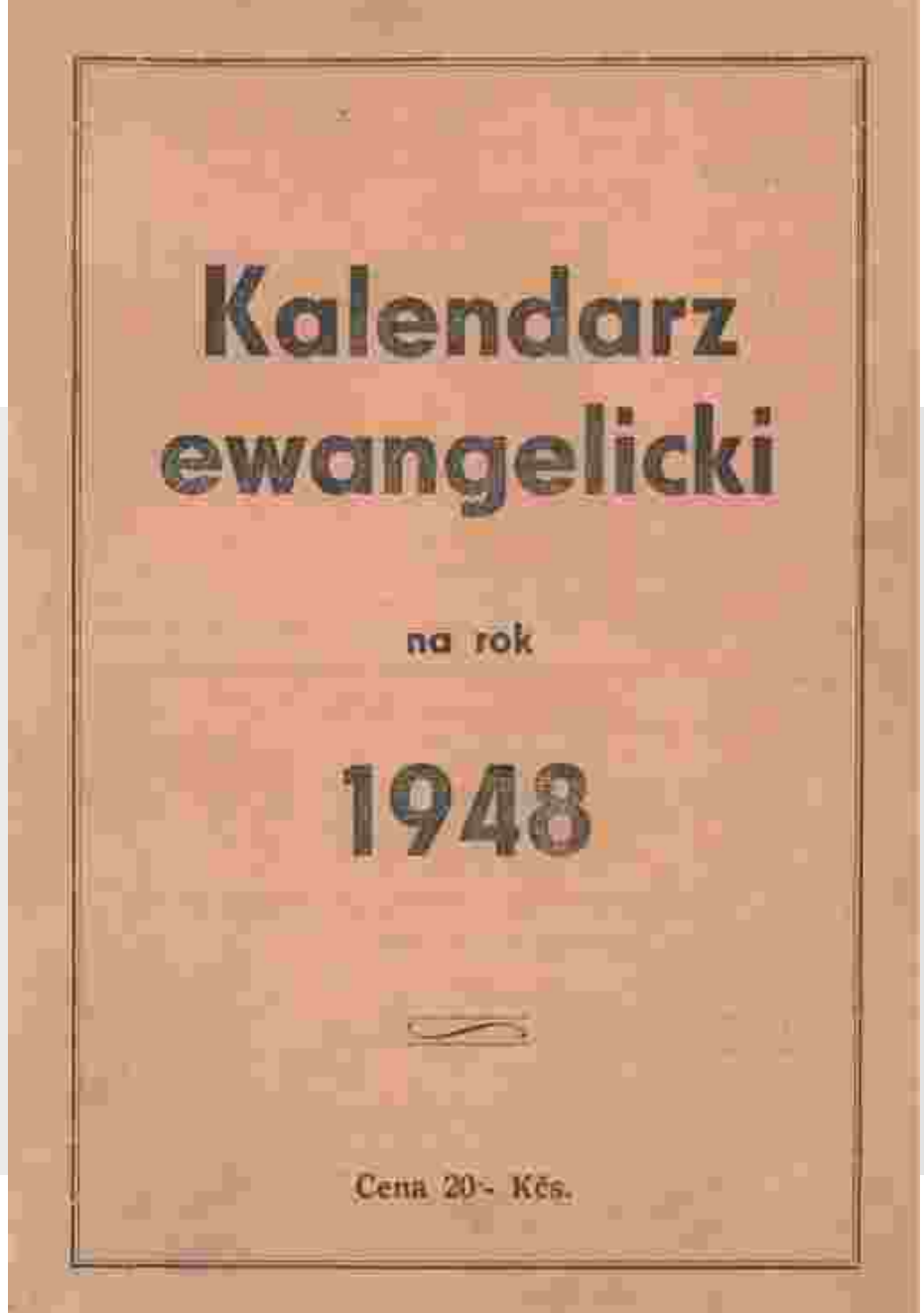
- Superintendent SCEAV Józef Berger byl státní mocí dotlačen k tomu, aby podal demisi a odešel do Bratislavy, kde roku 1962 zemřel. Jeho nástupcem se stal Jerzy Cymorek.

Časopis „Přítel lidu“

Potvrzení právní existence Augsburgské církve evangelické

Evangelický kalendář na rok 1948

Biskup Jerzy Cymorek

Superintendent Dr. Józef Berger

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1953

- V říjnu 1953 se konala první ordinace ženy do úřadu pastora ve SCEAV. Ordinovanou byla Lidia Szlauerová (†2008).

1955

- Na ustavujícím shromáždění Ekumenické rady církví v Československu byla do této organizace přijata i SCEAV.

1956

- SCEAV se stala členkou *Světové rady církví* a *Světového luterského svazu*.
- 30. září 1956 v Třanovicích slavnostně odhalen pomník Jiřího Třanovského.

1959

- Na základě zplnomocnění synodu SCEAV (zasedání 29.–30. května 1959), církevní rada SCEAV vyslovila souhlas, aby domov důchodců *Betezda - Sarepta* byl převeden do státní správy dnem 1. ledna 1960.
- Časopis SCEAV *Přítel lidu - Przyjaciel Ludu* začal vycházet v jednom dvojjazyčném vydání.

1963

- Pastorovi Vladislavu Santariusovi odebrán státní souhlas, a proto byl nucen do roku 1965 opustit duchovenskou činnost v církvi.

1964

- Pokus letničních křesťanů na Těšínsku, kteří vystoupili z Jednoty českobratrské, založit oficiální *Církev rozhodných křesťanů letničních* ztroskotat pro odpor státu; vedoucí činitelé byli uvězněni.

1967

- Konal se první ilegální tábor mládeže na Javorovém.

1968

- V ilegální tiskárně v Nýdku, v rodinném domě Oskara Ciešlara, bylo vytištěno první číslo samizdatového občasníku *Pravda života-Pravda życia*, který byl vydáván až do roku 1970 spolu s dalšími materiály pro hudební a pěvecké skupiny, práci s dětmi a mládeží apod.
- Konal se druhý ilegální tábor mládeže u Tyrky v Oldřichovicích.

1969

- Několika uchazečům o studium bohosloví nebylo vedením církve a komunistickými úřady studium povoleno (Adam Ciešlar, Jan Drozd, Jan Kantor, Vilém Spratek).
- V Oldřichovicích na Łýscu se v létě konal velký tábor mládeže organizovaný „misijní prací“; účastnila se ho řada hostů ze Slovenska, Moravy a Čech.

1971

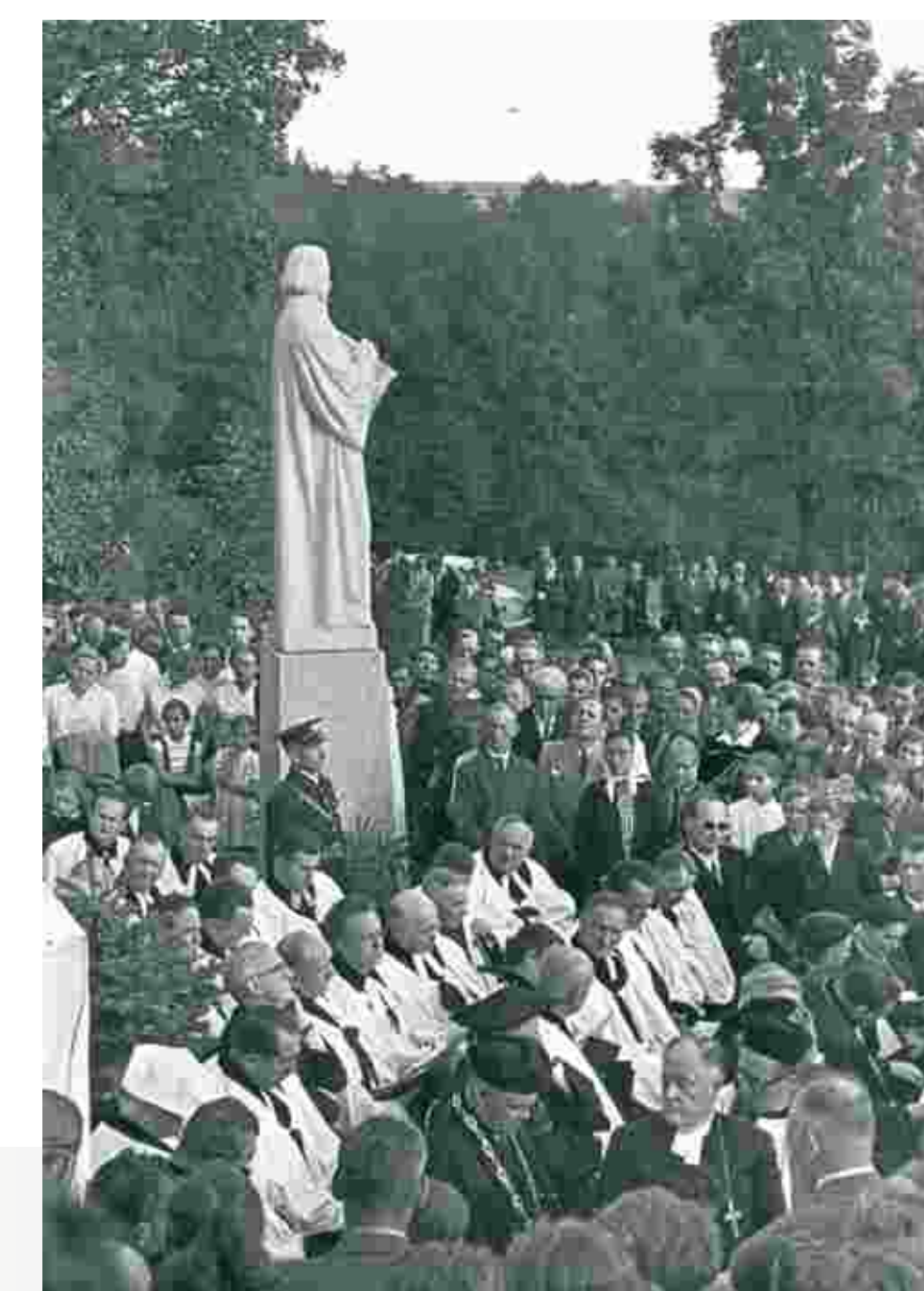
- V ČSSR byla na pět měsíců uvězněna Herma Stipper ze Spolkové republiky Německo, která na Těšínsko tajně přivážela křesťanskou literaturu a nahrávky a opatřovala pro „misijní práci“ pomůcky pro šíření evangelia.
- SCEAV byla donucena vytvořit *Odbor křesťanské mírové práce*, pracující v rámci *Křesťanské mírové konference* - organizace, která podporovala politiku SSSR a jeho satelitů.
- Zemřel biskup SCEAV Jerzy Cymorek (*1904). Jeho nástupcem se stal biskup Władysław Kiedroń.

1974

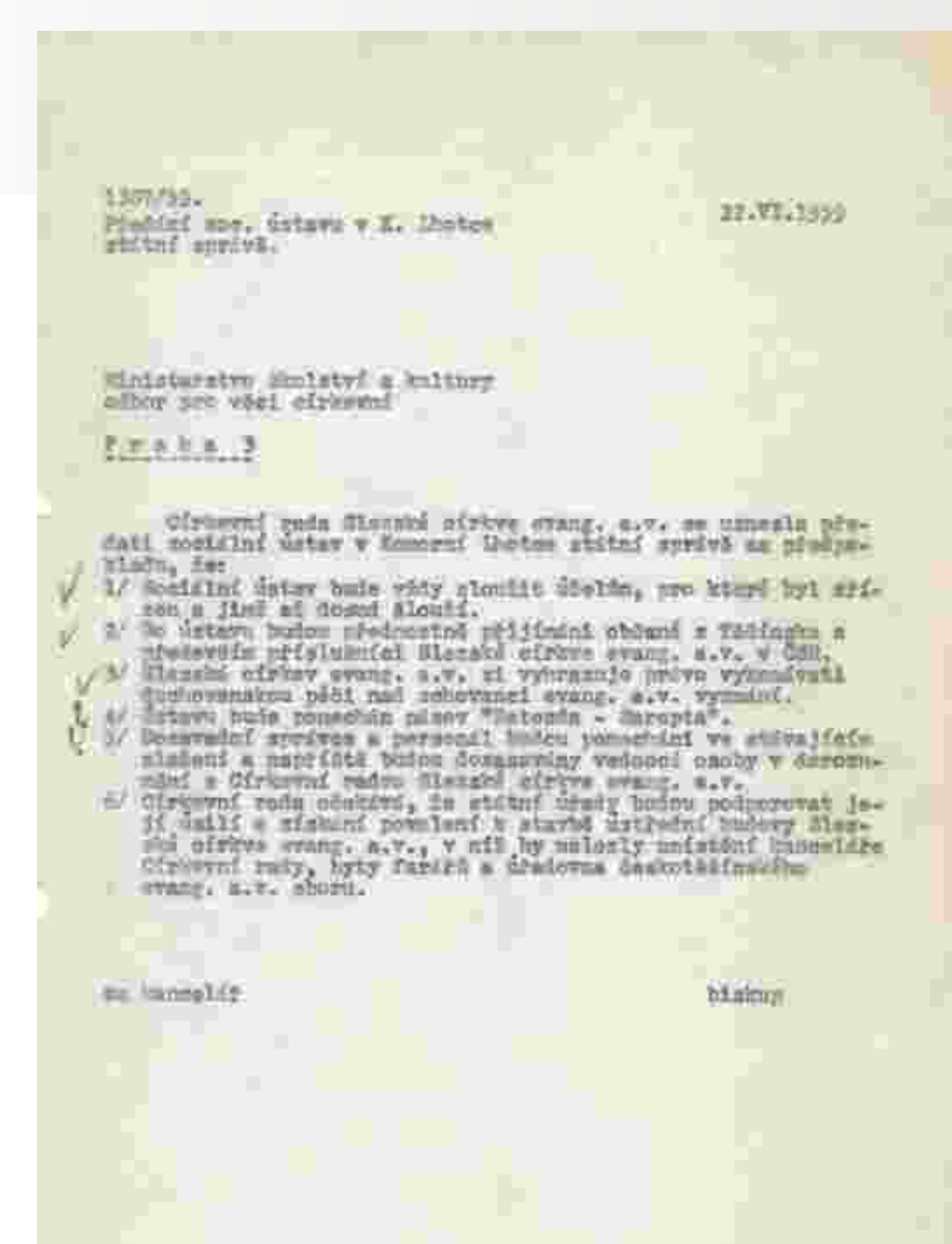
- Pastorovi Stanislavu Kaczmarczykovi odebrán státní souhlas pro práci s mládeží (31. října 1974). Do služby v SCEAV se již nevrátil a později působil v Českobratrské církvi evangelické.
- Pastorovi Janu Ciešlarovi odebrán státní souhlas hned po ordinaci (srpen 1974) na dobu tří let.

Evangelický kostel v Třanovicích

Slavnost odhalení pomníku Jiřího Třanovského

Souhlas Církevní rady SCEAV k předání domova Betezda - Sarepta do státní správy

Ilegální tábor mládeže a pastor Vladislav Santarius

Biskup Władysław Kiedroń

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1975

• Zemřel pastor Karel Bilan; po studiích mu byl odepřen výkon duchovenské služby ve SCEAV, získal místo ve sboru Slovenské evangelické církve v Hraběticích na jižní Moravě, ale dříve než začal vykonávat svůj úřad, tragicky zahynul při autonehodě.

1978

• „Misijní práce“ si pořídila ilegální středisko *Pod Lípou* na svahu Javorového, kde se konala různá setkání všech generací.

1979

• Uchazeči o studium teologie Bohdanu Taskovi nebylo vedením církve a komunistickými úřady toto studium povoleno.

1980

• Konflikt mezi církevním vedením SCEAV, loajálním vůči normalizačnímu režimu, a „misijní prací“ kulminoval na XIV. řádném synodu, který protiprávně zbavil všech funkcí v církvi bratry Františka Chalupského a Rudolfa Tomalu.

1983

• V samizdatu vyšel zpěvník „misijního hnutí“ pro mládež nazvaný *Gloria*.

1984

- Pastorovi Janu Ciešlarovi byl podruhé odebrán státní souhlas (únor 1984) na dobu jednoho roku.
- 15. dubna 1984 byl na předsednictvo vlády ČSSR odeslán protestní dopis, který podepsalo více jak 700 členů SCEAV. Byla to největší protirežimní podpisová akce na Těšínsku. Hlavními autory dopisu byli faráři Vladislav Santarius a Jan Ciešlar.

1989

- Letniční křesťané z Těšínska ve spolupráci s ostatními letničními kruhy v ČSSR dosáhli státního uznání pod názvem *Apoštolská církev*.
- 5. června 1989 zemřel v Havířově pastor Vladislav Santarius (*1915), vůdčí postava „misijní práce“ - probuzeneckého hnutí v rámci SCEAV.
- V srpnu se poprvé konal evangelizační stanový tábor v Horních Tošanovicích, hlavní program akce probíhal v místní hájence.
- Ve dnech 13.–14. října 1989 proběhl XVII. synod SCEAV, biskupem byl zvolen Vilém Stonawski, náměstkem Karel Wojnar a kurátorem církve Karel Wałach.

1990

- V listopadu vznikla Slezská diakonie se sídlem v Karviné-Fryštátě. 27. listopadu 1990 proběhla registrace organizace s názvem Slezská diakonie jakožto občanské sdružení na Ministerstvu vnitra. Od vzniku Slezské diakonie byl jejím statutárním zástupcem Česlav Santarius a od roku 1996 se stal jejím ředitelem.
- 18. září 1990 zemřel Karel Wałach, dirigent a kurátor SCEAV, který od 50. let vydával samizdatovou literaturu a natáčel filmy z činnosti misijní práce. Jeho dům v Tyře byl místem tajných školení. Po smrti pastora Vladislava Santaria převzal vedení „misijní práce“.
- 8. dubna 1990 se uskutečnila první veřejná evangelizační akce s názvem *Běh pro Ježíše*, která byla zakončena evangelizací na zimním stadionu v Karviné s evangelistou Kalevi Lehtinenem z Finska (synem světoznámého běžce).

1991

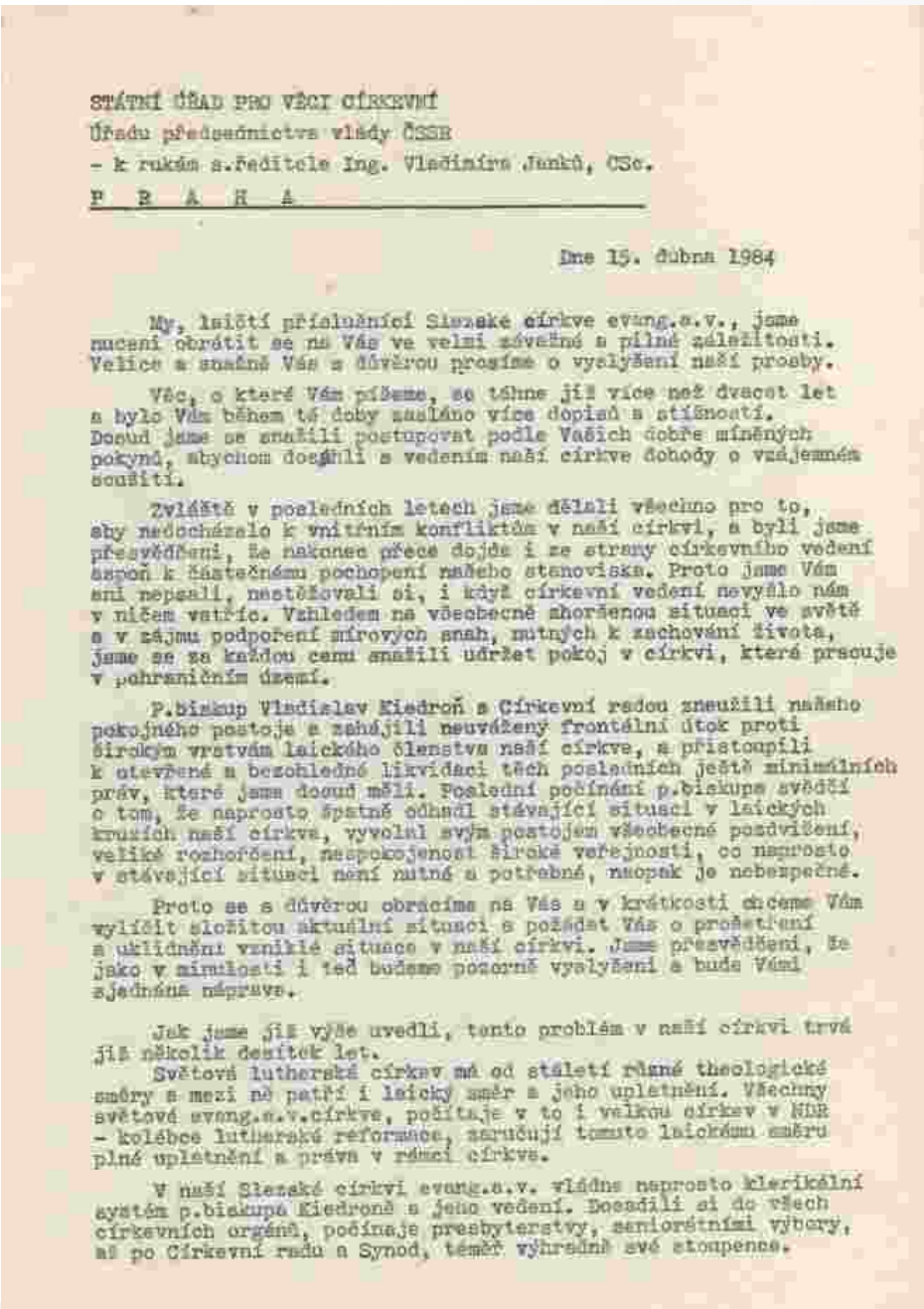
- 6. dubna 1991 se v Komorní Lhotce konala ustavující konference Slezské diakonie.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Karviné, prvním zařízením je středisko křesťanské pomoci *Agape*.
- 13. února 1991 registrováno občanské sdružení s názvem *Křesťanské společenství - Społeczność Chrześcijańska* (KS-SCh), navazující na činnost „misijní práce“ a reprezentující ve SCEAV evangelikální a novopietistickou zbožnost. Prvním předsedou sdružení se stal Gustav Hlawiczka.

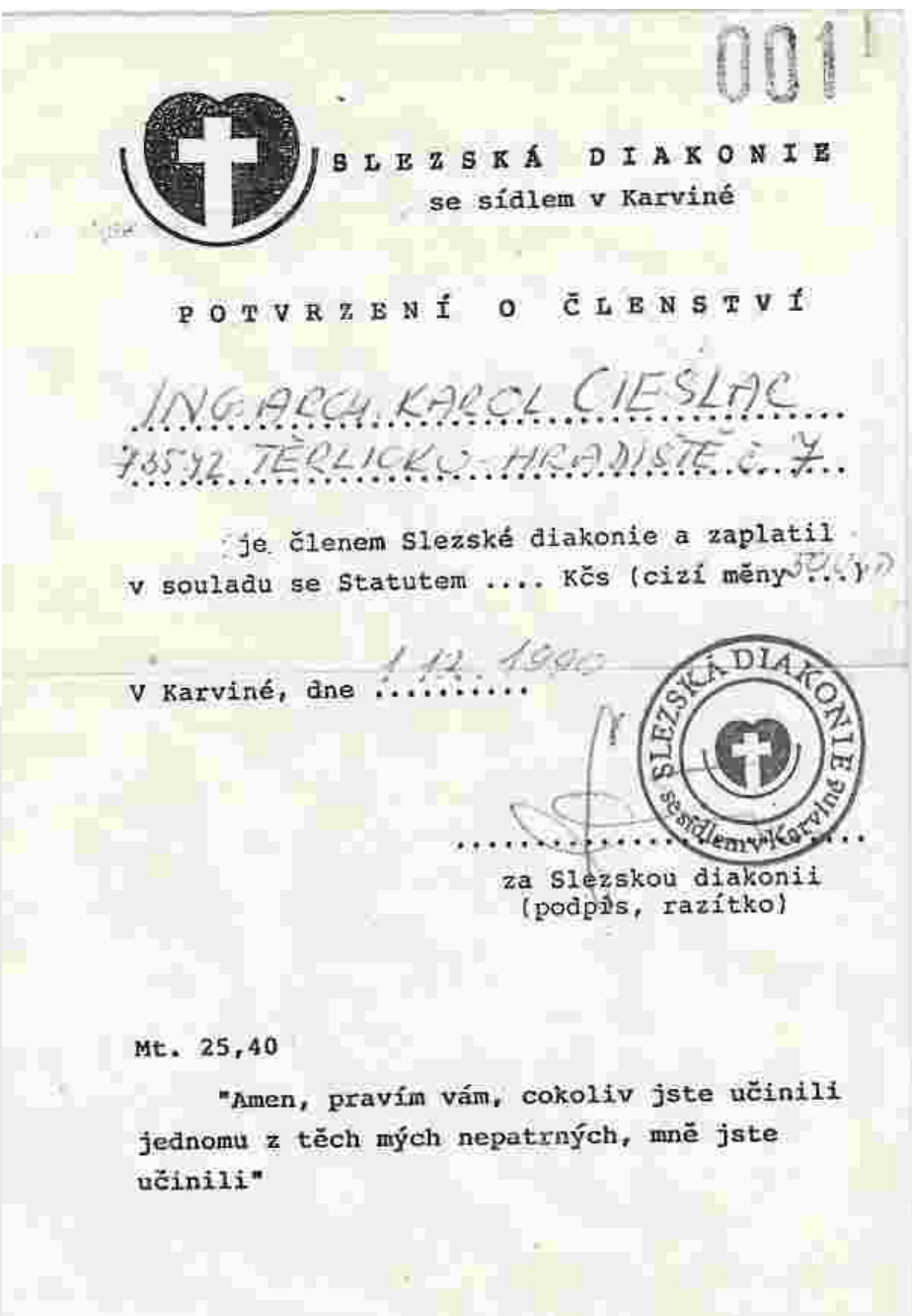
Pastor Karel Bilan

Ilegální středisko Pod Lípou na svahu Javorového

Protestní dopis s podpisy

První členský průkaz Slezské diakonie

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1991

- Mimořádný revoluční Synod SCEAV, který se sešel dne 16. března 1991 v Třanovicích, odvolal dosavadního biskupa Viléma Stonawského a jeho náměstka Karla Wojnara z funkcí. Ti však Synod neuznali, a tak dali podnět ke schizmatu v církvi. Vedením SCEAV byl pověřen pastor Vladislav Volný.
- Mimořádný synod SCEAV povolal rehabilitační komisi k prošetření diskriminace osob v letech 1948–1989.
- V červnu 1991 se v evangelickém kostele v Havířově-Bludovicích konala ordinace prvních diaconů ve SCEAV: Ludwik Sztwiertnia, Jan Drozd, Jan Stebel, Vladislav Szkandera, Bohdan Taska, Libor Šikula
- Druhý mimořádný Synod se konal v listopadu 1991 v Českém Těšíně, kde za účasti zástupců vlády České a Slovenské federativní republiky, zástupců Světového luterského svazu ze Ženevy a sousedních evangelických církví byla potvrzena legalizace nového vedení SCEAV.
- 23.–28. července 1991 proběhla v Karviné mezinárodní konference *Nová východní Evropa pro Krista*. Ekumenický přípravný výbor složený ze zástupců církví v regionu vedl pastor Stanislav Piętak.

Logo konference s podpisem Václava Havla

Mezinárodní konference *Nová východní Evropa pro Krista* v Karviné

1992

- Slezská diakonie zahájila provoz křesťanského penzionu pokojného stáří BETANIA Komorní Lhotka.
- Řádný XVIII. Synod SCEAV zvolil pastora Vladislava Volného biskupem SCEAV a pastora Jana Cieślara náměstkem biskupa.
- Na Těšínsku proběhly oslavy 400. výročí narození Jiřího Třanovského. V Nýdku, v místě tajných bohoslužeb v době protireformace zvaném Zakámen, byla odhalena pamětní deska Jiřímu Třanovskému.
- V červnu 1992 byl v Karviné-Fryštátě posvěcen nový evangelický kostel, postavený v rámci rekonstrukce farní budovy. Výstavba probíhala v letech 1987–1992 (architekt Karol Ciešlar).

Biskup Vladislav Volný

1993

- Zahájení služeb Slezské diakonie v Ostravě, prvním zařízením je středisko pečovatelské služby ELIM Ostrava.

Oslavy 400. výročí narození Jiřího Třanovského

1994

- Církevní rada SCEAV na svém zasedání 12. ledna 1994 schválila rehabilitaci osob diskriminovaných v letech 1948–1989: Gustaw Cienciata, Adam Ciešlar, Adolf Ciešlar, Jan Drózd, František Chalupský in m., Stanislav Kaczmarczyk, Josef Konderla, Pavel Marosz, Karel Mrózek, Jan Niemiec, Jan Niemczyk, Vladislav Santarius in m., Vilém Spratek, Ludwik Sztwiertnia, Bohdan Taska, Rudolf Tomala, Karel Turoň.
- Slezská diakonie zahájila provoz domova pro osoby s mentálním postižením BETEZDA Komorní Lhotka.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Českém Těšíně, prvním zařízením je denní stacionář EDEN.

1995

- 1. ledna 1995 založen sbor SCEAV ve Frýdku-Místku.
- Schizma ve Slezské církvi evangelické a. v. vyvrcholilo založením nové církve s názvem *Luterská evangelická církev augsburského vyznání*. Byla registrována 19. ledna 1995. V jejím čele stanul někdejší biskup SCEAV Vilém Stonawski.

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

1996

- Otevření budovy ústředí SCEAV po přístavbě a rekonstrukci.
- Změna právní formy *Slezské diakonie* z občanského sdružení na Účelové zařízení církve. Zřizovatelem je Slezská církev evangelická a. v., která stála již na začátku činnosti Slezské diakonie. Z původního občanského sdružení vzniklo 5. září 1996 *Sdružení přátel Slezské diakonie* (SPSD), které podporuje činnost Slezské diakonie. SSPD mělo členskou základnu kolem 300 členů.

Budova ústředí SCEAV

1997

- Povodňové události na Moravě a ve Slezsku ovlivnily vývoj Slezské diakonie z hlediska jejího rozvoje na Bruntálsko-Krnovsku. Vznikla střediska v Široké Nivě, Krnově a Petrovicích u Karviné.
- V Dzięcielowie vzniklo *Centrum Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej* (Centrum pro misii a evangelizaci Evangelicko-augsburské církve v Polsku), které je podle svého statutu nástupcem Křesťanského společenství v Těšíně. SCEAV i KS-SCH navázaly s touto organizací úzkou spoluprací.
- Slezská diakonie vstupuje na území města Havířov službou odborného sociálního poradenství.

1998

- V Bystřici zahájilo svou činnost misijní sdružení *Projekt Izrael* s cílem šířit evangelium a pravdu o Izraeli prostřednictvím médií.
- Vznik *Sdružení Martina Luthera* v České republice.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Třinci, prvním zařízením je středisko BETHEL.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Krnově, prvním zařízením je denní stacionář BENJAMÍN.

1999

- Od 1. ledna 1999 SCEAV rozdělena do pěti nových seniorátů: Jablunkovského, Třineckého, Těšínsko-havířovského, Frýdeckého a Ostravsko-karvinského.
- V září se konalo v Českém Těšíně v pořadí čtvrté Setkání evangelíků ze čtyř národů.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Bohumíně, prvním zařízením je denní stacionář pro děti se zdravotním postižením a poradna rané péče.
- Vznik Mateřské školy, základní školy a střední školy Slezské diakonie v Krnově.

Setkání evangelíků ze čtyř národů, házenkářská hala v Třinci

2000

- Zahájení provozu v dosud největším investičním projektu Slezské diakonie - středisku *EBEN-EZER Český Těšín* v Horním Žukově.
- Bylo založeno občanské sdružení *Wycliffovi překladatelé Bible* se sídlem v Třinci.
- Dne 17. září 2000 bylo slavnostně otevřeno duchovní a školicí středisko Karmel ve Smilovicích.
- V srpnu 2000 se konal první Sjezd alternativní mládeže (SAM). Náplní sjezdu, konajícího se každoročně v Orlové, jsou bohoslužby, tematická setkání, dílny, koncerty apod.

Středisko Karmel ve Smilovicích

Sjezd alternativní mládeže

2001

- Římskokatolická církev a SCEAV uzavřely 22. ledna 2001 dohodu o vzájemném uznávání křtu.
- Evangelizační tábor pod velkým stanem, který se dříve konal v Horních Tošanovicích, byl oficiálně přesunut do Smilovic; od roku 2007 nese název *XcamP*.
- Vznikla střediska Slezské diakonie *SILOE* Ostrava - centrum denních služeb (domovinka) pro seniory, *POHODA* Karviná - nízkoprahové zařízení pro děti, *OBČANSKÁ PORADNA* Karviná - odborné sociální poradenství.
- Vznik Mateřské školy, základní školy a střední školy Slezské diakonie v Českém Těšíně s pobočkami Karviná, Bohumín a Ostrava

XcamP

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církvi
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

2002

- Časopis SCEAV *Přítel lidu - Przyjaciel Ludu* se v červenci přejmenoval na *Přítel - Przyjaciel*; současně začala vycházet jeho mládežová příloha *Virus*.
- Byl založen sbor SCEAV v Třinci-Neborech, posvěcení nového kostela se konalo 21. října 2001.
- Ve sborech SCEAV a LECAV byl ve druhé polovině roku 2002 postupně při polských bohoslužbách nahrazen Heczkův kancionál novým kancionálem *Śpiewnik Ewangelicki*, společným dílem čtyř evangelických církví. Současně byla ve sborech zaváděna nová liturgie.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Bruntále, prvním zařízením je středisko Bethel azylový dům pro muže.

2003

- Slezská diakonie zahájila provoz pečovatelské služby ELIM ve Stonavě.

2004

- XXV. Synod SCEAV schválil nové *Zřízení, Řád správy církve a Jednací a volební řád SCEAV*; poprvé bylo zvoleno stálé tříčlenné předsednictvo Synodu.
- Zahájení služeb Slezské diakonie ve Frýdku-Místku, prvním zařízením je azylový dům a noclehárna.

Dům s pečovatelskou službou ve Stonavě

2005

- Ve sborech SCEAV a LECAV byl při českých bohoslužbách nahrazen původní kancionál novým českým kancionálem *Evangelický kancionál*, společným dílem obou evangelických církví.
- V Třinci byla založena *základní církevní škola*, navazující na projekt křesťanských tříd. První křesťanská třída vznikla na 6. Základní škole v roce 1993.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Brně, prvním zařízením je středisko ELIADA.

2006

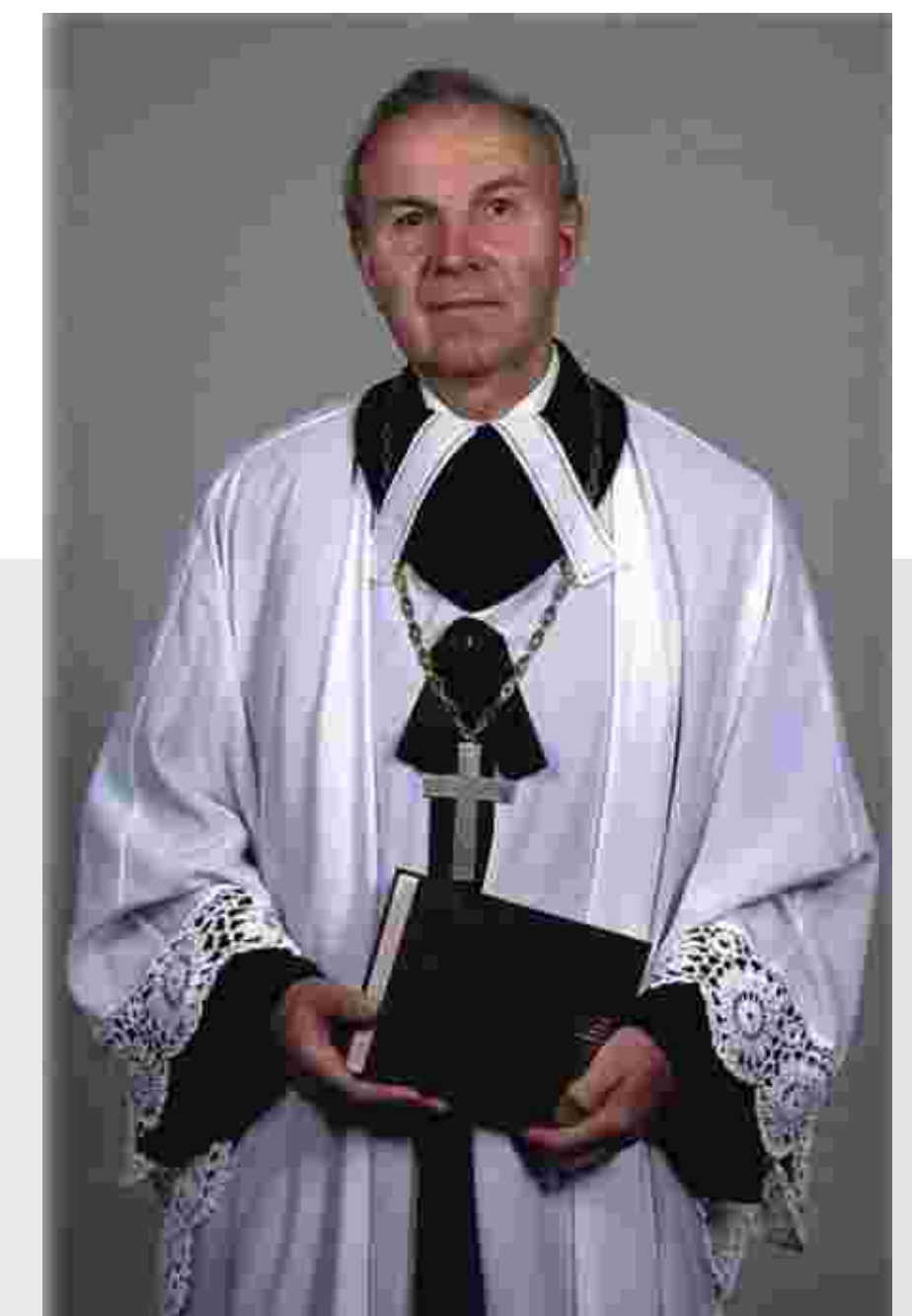
- V listopadu na druhém zasedání XXVI. Synodu SCEAV byl zvolen biskupem církve pastor Stanislav Piętak.
- Zahájení služeb Slezské diakonie v Jablunkově, prvním zařízením je středisko TABITA.

2007

- Zahájení služeb Slezské diakonie v Novém Jičíně, prvním zařízením je denní stacionář EDEN.

2008

- Slezská diakonie zakládá obecně prospěšnou společnost *Chrupa* - sociální firmu Slezské diakonie v Krnově.
- Slezská diakonie Helsinky Deaconess Institute zakládají - mezinárodní akademii INTERDIAC o.p.s., která organizuje semináře ve spolupráci s organizacemi ve 12 zemích regionu střední a východní Evropy. Interdiac o. p. s. získal akreditaci pro bakalářské vzdělávání v Českém Těšíně. Od školního roku 2015–2016 realizuje bakalářský studijní program v křesťanských sociálních službách a v křesťanské sociální praxi ve spolupráci s dvěma universitními partnery: DIAK (Helsinky) a Evangelická teologická fakulta (Praha).
- Luterská evangelická církev a. v. otevřela v Bystřici své ústředí, tzv. *Luterské centrum*.
- Vzniklo středisko Slezské diakonie KARMELO Tichá, které spravuje domov pro osoby se zdravotním postižením a denní stacionář.

Biskup Stanislav Piętak

2009

- Založen sbor SCEAV v Písku u Jablunkova
- V květnu 2009 proběhly v Těšíně oslavy 300. výročí založení Ježíšova kostela, s masivní účastí členů SCEAV - např. vystoupily spojené pěvecké sbory a spojené dechové orchestry.
- Vzniklo středisko Slezské diakonie *HANNAH* Orlová.

2010

- Dne 23. února 2010 založena Beskydská oáza, o.p.s., společnost zabezpečující školicí a rekreační aktivity SCEAV.
- V únoru byl slavnostně otevřen *sborový dům Křesťanského sboru* v Českém Těšíně a *Komunitního centra Mojská*.
- Dne 20. června 2010 v Třinci posvěceno sborové centrum *Hutník* vystavěné na místě dřívějšího stejnojmenného kina.
- Dne 31. října 2010 posvěcen nový evangelický kostel v Písku u Jablunkova (architekt Karol Ciešlar); spolu se slavnostním posvěcením se konala instalace prvního píseckého pastora Jiřího Kalety.

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církví
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí

2010←

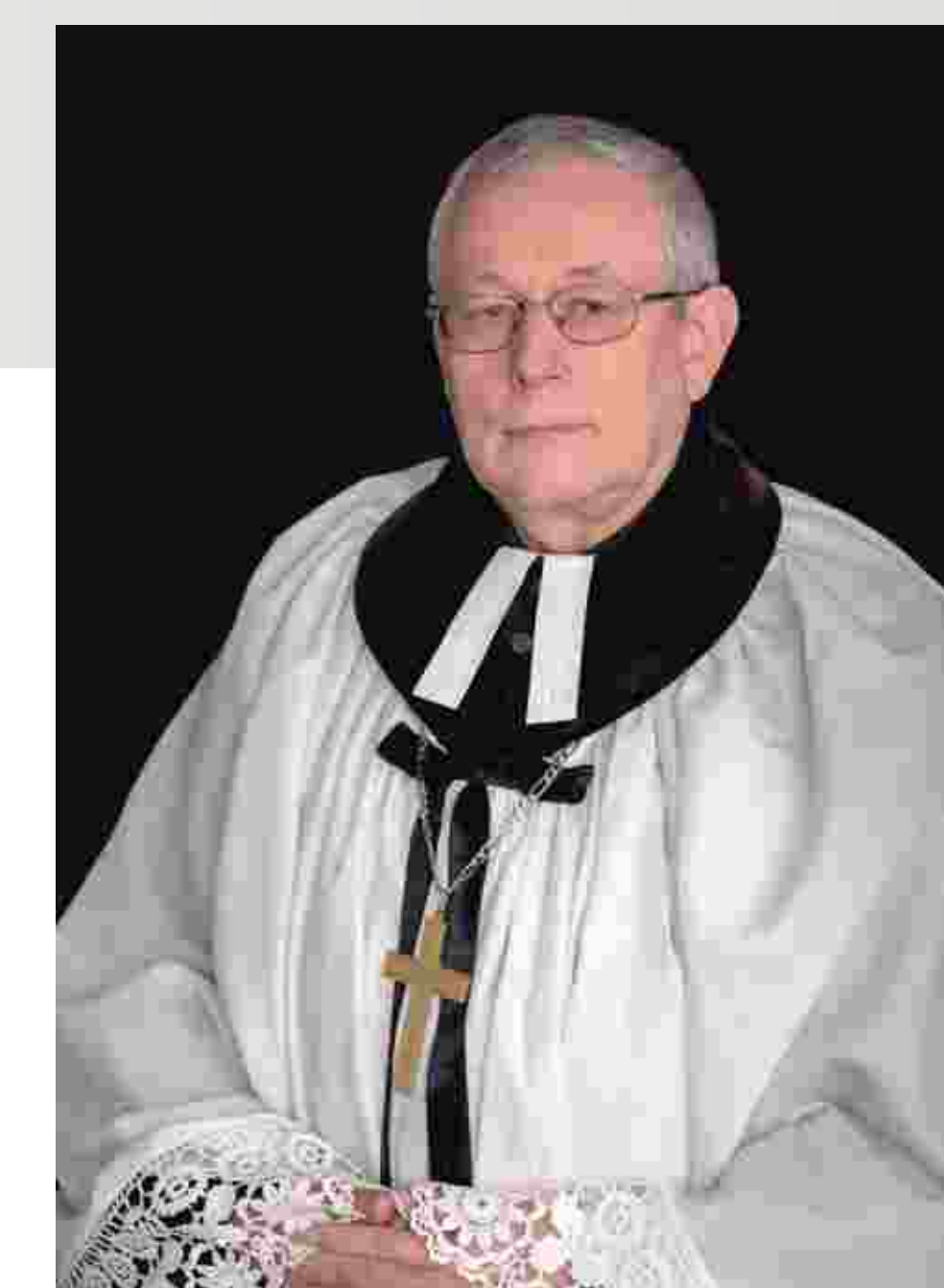
- Změna na pozici ředitele Slezské diakonie - po výběrovém řízení od 1. prosince 2010 jmenována vedením SCEAV Zuzana Filipková.
- Od ledna 2010 provozuje Slezská diakonie služby azylového domu v Rýmařově.

2011

- V říjnu 2011 na 1. zasedání 29. Synodu byl zvolen biskupem pastor Jan Wactawek.

2013

- 22. února 2013 byla na úřadě vlády České republiky v Praze podepsána biskupem Janem Wactawkem a kurátorem církve Adamem Cieślarem smlouva o majetkovém vyrovnání státu se SCEAV na základě zákona č. č.428/2012 Sb. o majetkovém vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi, směřující k nápravě některých majetkových křivd způsobených církvím a náboženským společenstvem v době nesvobody v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990.
- Vzniklo středisko Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež na Albrechticku u Krnova
- Slezská diakonie nabízí ve Frýdlantu nad Ostravicí službu sociálně terapeutických dílen EFFATHA.

Biskup Jan Wactawek

2014

- 1. září 2014 byla zahájena výstavba objektu *Diakonické a vzdělávací centrum* mezi objekty Ústředí SCEAV a současným sídlem Slezské diakonie. Součástí této významné investice je také muzejní expozice o dějinách protestantismu na Těšínsku.

Diakonické a vzdělávací centrum v Českém Těšíně

2015

- Otevření *Diakonického a vzdělávacího centra* v Českém Těšíně.

Vysvětlivky k barvám vedle uvedených letopočtů:

- diakonické aktivity
- aktivity církví
- aktivity probuzeneckého a misijního hnutí